

Muhterem Cumhurbaşkanım ve saygıdeğer hazirun...

Üniversitelerimizin “Akademik Açılış Yılı Töreni” son 5 yıldır zat-ı âlilerinin himayelerinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde icra edilmekte ve ayrıca bu törende “Yükseköğretim Kurulu Üstün Başarı Ödülleri” tevdi edilmektedir.

Bugün de üniversitelerimizin akademik ve idari kadrosu, öğrencilerimiz ve katılımlarından onur duyduğumuz tüm davetlilerimiz ile 2021-2022 akademik yılının açılışı için bir aradayız. Başta zat-ı âlileri olmak üzere törene katılan tüm misafirlerimizi hürmetle selamlıyorum.

Himayelerinizde gerçekleştirilen bu tören başta Türk yükseköğretiminde eğitim gören öğrencilerimizin ve akademi dünyasının çalışma azmini artırmaktadır.

Muhterem Cumhurbaşkanım...

2021-2022 eğitim-öğretim yılının ülkemiz ve memleketimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını dileyerek konuşmama başlamak isterim. Bu akademik yılda üniversitelerimiz derslerine yüz yüze başlıyor. Yüz yüze öğretim ile birlikte daha önceki yıllarda bir kısım dersler için başvuru uzaktan eğitim yöntemlerini de kullanarak kurumlarımız salgın ortamında bugün hem yükseköğretim faaliyetlerini aksatmadan yürütmekte hem de öğrencilerini külliye ve yerleşkeleriyle buluşturmaktadır. An itibariyle aktif 204 üniversitemizin toplamı 43.000’i geçen her biri farklı önlisans, lisans ve lisans üstü programlarında 8 milyonu geçen gencimiz örgün ve uzaktan eğitim yoluyla yükseköğretime katılmakta ve kendisini geleceğe hazırlayacak beceriler ile donanmaktadır.

İki yıla yaklaşan bir süredir dünya genelinde salgının getirdiği yeni hayat biçimi nedeni ile diğer birçok alanda olduğu gibi yükseköğretimde de ciddi ve uzun sürmesi muhtemel güçlükler, değişimler ve yeni eğitim modelleri ortaya çıkmıştır. Yükseköğretim sektörü, dünyada farklı coğrafyalarda, farklı amaç ve farklı beklentileri bulunan 250 milyon üzerindeki öğrenciye 20 binden fazla kurum ile değişken ve parçalı bir yapıda hizmet vermektedir. UNESCO 2020 verilerine göre, tüm eğitim kurumlarında, dünya genelinde 1 milyar 725 milyonun üzerinde öğrencinin salgın sürecinden etkilendiği ifade edilmektedir. Yükseköğretim muhiti dünya ölçeğinde önemli değişmelere sahne olmakta, salgına rağmen öğrencisi, öğretim elemanı, idari personeli ve paydaş resmi ve özel kurumları ile büyüme eğilimi sergilemektedir. Ülkemizde de yükseköğretime olan talep son yıllarda artmaktadır. Gençlerin daha yüksek refah beklentisine karşılık iş gücü piyasalarının daha nitelikli beceri ve yetkinlik sahiplerine kapılarını aralamaları genç nesilleri üniversite eğitimine yöneltmektedir.

Muhterem Cumhurbaşkanım...

Sizlere müteşekkirim ki son yirmi yılda dünya genelindeki bu gelişmeleri, verdiğiniz destekler ile ülkemiz de yakından takip etmektedir. Üniversitelerimizde fiziksel alt yapı sorunları büyük ölçüde mükemmel bir şekilde hal yoluna konulmuş, buna paralel olarak her geçen sene daha

fazla sayıda öğrenci yükseköğretime ulaşabilme imkanına kavuşmuştur. 2010 yılında 3 milyon 480 bin öğrenci sayımız 2021’de 8 milyon 241 bine ulaşmıştır. Üniversiteli gençlerimizin yarısı kız öğrencilerden oluşmaktadır. Yükseköğretim kurumlarımızda eğitim ve öğretim imkanından sadece Türk öğrencileri değil, aynı zamanda sayıları yaklaşık 250 bini bulan uluslararası öğrenciler de yararlanmaktadır. Daha fazla sayıda öğrencinin yükseköğretime ulaşabilir olması gelir dağılımı, sosyal adalet ve fırsat eşitliği kavramlarında ciddi olumlu tesirler meydana getirecektir. Bu gelişmelere paralel olarak üniversitelerimizde toplam öğretim elemanı sayımız ise son 10 yılda yüzde 80 artarak 102.682’den 181.272’ye ulaşmıştır. Artan talep karşısında bir yanda programlarının kalitesinden ödün vermeden öğretim alanını zenginleştirmek diğer yanda ihtiyaç duyulan yüksek profilli öğretim elemanı sayısını artırmak gibi zor fakat birbirini tamamlayan iki misyonu başarmak zorundayız. Bu süreçte Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun kurumların eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin kalite düzeylerine ilişkin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre yapmakta olduğu değerlendirmeler çok önem arz etmektedir. Kurul, ülkemizde 2021 yılı itibarıyla mezun veren tüm üniversitelerin kurumsal dış değerlendirmesini tamamlamış ve 110 yükseköğretim kurumunda da izleme faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. 22 yükseköğretim kurumunu kalite güvence sisteminin en nitelikli ve prestijli değerlendirmesi olan Kurumsal Akreditasyon süreçleri devam etmektedir. Kurumsal Akreditasyon Programı Türk yükseköğretim hayatında kalite güvencesinin sürdürülebilirliği için önemli bir vasıta haline gelmiştir. Bu gelişmeler ülkemiz yükseköğretiminde kalite güvencesi süreçleri ve kalite kültürünün yaygınlaştırılması açısından memnuniyet verici olmakla birlikte; kurumlardan özellikle izleme ve iyileştirme mekanizmalarının güçlendirilmesi ve uygulamalarda sürekliliğinin sağlanması beklenmektedir.

Muhterem Cumhurbaşkanım,

Sanayi, ziraat ve hizmet sektörlerinde üretimin teknik ve organizasyonel yapısında zamanla meydana gelen değişimler meslek ve becerilerin kazandırılmasında geçmişte olduğu gibi bugün de yeniden ciddi düzenlemeler yapmayı gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler olarak öğretim program ve müfredatlarını güncellemek ve öğrencileri gelişen teknolojilerin gerektirdiği uygun ve yeni donanım ile yetiştirmek suretiyle bu değişimlere karşılık vermeyi ilke edinmiş bulunuyoruz. Hiç şüphe yok ki eğitim ve öğretimin olduğu kadar araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin de en önemli merkezidir üniversiteler. Kurumlarımız günümüz şartlarında bu faaliyetlerini paydaşları olan kamu ve özel sektör ile işbirliği içerisinde yürütmeye ve bu aktörler ile karşılıklı etkileşim içinde bulunmaya karardır. Bugün üniversite-kamu-özel sektör işbirliğine dayalı yürütülen ortak proje ve araştırmalar, ulusal ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan teşvik ve destekler sayesinde heyecan verici boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmak üzere bakanlıklar ile bağlı kuruluşların sağladıkları fonlar sayesinde 2020 yılında üniversitelerimiz ve birlikte çalıştıkları sektörler, yürüttükleri araştırma projeleri için 623 ulusal ve uluslararası fon kuruluşundan teşvik ve destek alarak AR-GE ve yeniliklere dayalı 12.358 proje ve araştırma yürütmüşlerdir. Bunlara ilaveten daha nitelikli AR-GE çalışmaları ortaya koyabilmeleri için izleme ve iyileştirme mekanizmalarını kurmaları ve bu

zorlu teknolojik yarışta nitelikli insan kaynağı çalışmalarını doğru yönetmeleri üniversitemizden beklentimizdir. Sayın Cumhurbaşkanım, burada dikkat çekici bir gelişmeyi vurgulamak gerekir: Üniversitemizde AR-GE çalışmalarını yürüten kadın araştırmacıların oranı biraz önce videoda da izlediğiniz gibi Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının üzerine çıkmıştır.

Muhterem Cumhurbaşkanım,

Akademide hemen hemen her sahada bilimsel üretim ve faaliyetlerden verim alabilmek için bir kaç temel ön koşulun önemine dikkat çekmek isterim. Bunlardan ilki, bilim insanının işine yani araştırma ve öğretim faaliyetlerine olan adanmışlığıdır. İnsanoğlunun ömrünü hakikati anlamak ve açıklamak için harcaması belki de dünyanın en kıymetli mesaisidir. Bu bakımdan hakkıyla mesaisini yerine getiren alimler, toplumun en imtiyazlı zümresidir diyebiliriz. Adanmışlık kadar diğer önemli bir koşul, bilimsel araştırma ve inceleme konularının ülkenin gelişme süreci ve çözülmesi beklenen gerçek sorunları ile büyük ölçüde örtüşüyor olmasıdır. Bilhassa sosyal ve beşeri bilimlerde beklenen atılım; araştırma sahasının hali hazırdaki bilgi birikimini, yöntemlerini ve tartışma konularını da dikkate alarak toplum ve insanımıza ait meselelere daha fazla yönelmekle mümkün olacaktır. Nihayet, bu iki koşulla birlikte bilim insanlarının araştırmalarında birbirinden etkilenmesine imkan sağlayan bir akademik topluluğunun oluşması önem arz etmektedir. Sağlık, mühendislik ve temel bilimlerde araştırmacıların kendi aralarında sosyalleşme kanallarını zenginleştirilmesi ile ülkede oluşacak akademik topluluk içindeki etkileşimin canlılık kazanması, bilimsel üretimin ve uluslararası tanınırlığın artmasına yol açacaktır.

Muhterem Cumhurbaşkanım...

İnsanlık tarihi teknolojinin çok hızlı gelişimi ile değişiyor. Toplumlar, tecrübelerden elde edilen bilgileri de değerlendirmeye alarak, yenilikçi teknolojik gelişmeler ile büyük değişimlere uğruyor. Hatta günümüz dünyası tesirleri bakımından dijitalleşme ve bilişim çağı sıfatlarıyla nitelendiriliyor. Bu noktada, özen göstermemiz gereken en önemli konulardan biri, geçmişte olduğu gibi bugün de teknolojik dönüşümlerin toplumsal yapıyı derinden etkileyebildiği ve ciddi anlamda kültürel değişiklikler meydana getirebildiği gerçeğidir. İktisaden gelişmiş bazı ülkeler bu değişimlere seyirci kalmak yerine onu yönetmeye teşebbüs ediyorlar. Bilişim dünyasındaki nesnelere interneti, yapay zeka, büyük veri ve robotik gibi yazılım ve dijital teknolojilerin imkanlarından faydalanarak sağlık, hukuk, güvenlik, tarım, gıda ve eğitim gibi alanlardaki çağdaş sorunları çözmeyi hedefleyen bir strateji ile toplumsal dönüşüme yön vermeye çalışıyorlar. Yapılan gözlemler gösteriyor ki bütün bu süreçlerin gelişmesine ve kitlelere yayılmasına katkı sağlayacak en önemli unsurlardan biri, sensör ve yazılımlar aracılığıyla dünyanın dört bir yanından toplanan devasa boyutlu verilerin oluşturduğu büyük veri teknolojisidir.

Yükseköğretim Kurulu olarak yeni dönemde çağın en önemli gücü olan bilginin ve hızla değişen teknolojinin temelini oluşturan büyük verinin kullanımını öne alacağız.

Üniversitelerimizin ulusal ve uluslararası rekabette başarılı olabilmeleri kurumlarının güçlü ve zayıf yanlarına dair gerçekçi verileri toplayabilmelerine ve bunları doğru tahlil edebilmelerine bağlıdır. Yükseköğretimde büyük verinin kullanılması eğitimin kalitesini artıracak, başta akademik üretim olmak üzere, öğretim yöntemleri, öğrenci rehberliği, kariyer, istihdam, ölçme-değerlendirme ve kamu kaynaklarının rasyonel kullanımı üniversiter yapıdaki tüm performansların iyileştirilmesini geliştirecek ve kolaylaştıracaktır. Ülkemizde dijital sağlık uygulamaları, siber güvenlik, akıllı şehirler, finansal teknoloji, yeni nesil tedarik zincirleri ve benzeri alanlarda büyük veriye dayalı önemli başarılar kaydedilmiştir. Bu alanlarda üniversitelerimizin de gereken önemi atfederek sistemli çalışmalar gerçekleştireceklerine inanıyor ve bunu kendilerinden bekliyoruz.

Muhterem Cumhurbaşkanım...

Avrupa Yükseköğretim Alanında en yüksek öğrenci sayısına sahip Türk yükseköğreniminde 8 milyonu geçen genç bir kitleyi geleceğe hazırlayan Türkiye Cumhuriyetinin üniversiteleri, bütün dünyada olduğu gibi toplumsal değerlere duyarlı, sektörel gelişmeleri takip eden ve 21. yüzyılın öğrenci taleplerini doğru değerlendiren kurumlar olmak durumundadırlar. Bu bağlamdan olmak üzere, yeni dönemde bir diğer önemli önceliğimiz; Türkiye’de iş gücü piyasasını da göz önüne alarak, üniversitelerimizin kendi mezunlarının istihdamlarını yakından izleyen bir yönetim anlayışını harekete geçirmek olacaktır. Nitekim 2014-2023 Ulusal İstihdam Stratejisi Belgesi Türkiye’nin gelişmiş ekonomiler arasına girebilmesi için işgücü piyasalarında etkinliği tesis etmeyi, piyasaların beklentilerini karşılayacak beceri ve yetkinlikte insan yetiştirmeyi ve istihdam oranlarıyla emek verimliliğini yükseltmeyi hedef olarak belirlemektedir. Strateji belgesinin temel politika eksenlerinden biri olan “eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi” diğer kurumlarla birlikte üniversitelere önemli bir misyon biçmektedir. Zat-1 alinizin 2021 yılı Cumhurbaşkanlığı Programında yer verdiğiniz ve OECD tarafından da örnek bir uygulama olarak gösterilen "**staj seferberliği**" ile 81 ilimizde **44 bin 452** lisans ve ön lisans öğrencimiz fırsat eşitliği kapsamında kamu kurumlarında stajlarını tamamlamışlardır. Yükseköğretim Kurulu olarak istihdam için, klasik üniversiter eğitim anlayışımızın dışında, hem sırada, hem sahada eğitim-öğretimi güncele hızla taşımak ve yönlendirmek temel hedeflerimizden birisi olacaktır.

Muhterem Cumhurbaşkanım...

Son yıllarda Yükseköğretim Kurulu, uluslararasılaşmayı bir stratejik hedef olarak benimsemiştir. Nitekim 11. Kalkınma Planı dahilinde Türkiye’nin Küresel Kalkınma Gündemine Katkısının ve Görünürlüğünün Artırılması başlığı altında yükseköğretim kurumlarımıza görevler tarif edilmiştir. Üniversitelerimiz ERASMUS ve diğer anlaşmalar vasıtasıyla gelen öğrenci hareketliliği dikkate alındığında uluslararası öğrenciler için cazip birer varış noktası olmuştur. Yurt dışına giden ülkemiz öğrencileri ise sadece Avrupa Üniversite Alanı içinde değil aynı zamanda diğer kıtalardaki üniversitelerde öğrenim görebilmeyi başarmışlardır. Öğretim elemanı hareketliliği için de benzer gözlemlerde bulunmak mümkündür.

Bu hareketliliğin yanı sıra son yıllarda kayda değer bir diğer gelişme ise, üniversitelerimizdeki uluslararası öğrenci sayısının artışıdır. Uluslararası öğrencilerin kurumlarımızda daha fazla oranda eğitim alması ülkemizin küresel görünürlüğüne ve aynı zamanda ekonomisine katkı sağlamaktadır. Dahası, üniversitelerimizin gün geçtikçe daha fazla sayıda yabancı öğrencinin ilgisini çektiği gerçeği kurumlarımızın uluslararası alanda rekabetçi bir üniversite hizmet sunduğunu göstermektedir. Yükseköğretim sistemimizdeki uluslararası öğrenci sayısı dikkate alındığında dünyada uluslararası öğrenci kabul eden ilk 10 ülkeden biriyiz ve Avrupa yükseköğretim alanında ise İngiltere, Almanya, Fransa ve Rusya'dan sonra beşinci sırada yer almaktayız. 2023 yılı hedeflerimize varmak bakımından üniversitelerimizin yetiştirdiği uluslararası öğrenci sayısını akademik standart ve kaliteden ödün vermeden artıracağına inanıyoruz.

Uluslararasılaşma bakımından başarmamız gereken önemli bir hedefimiz daha bulunmaktadır. O da dünyanın önde gelen yükseköğretim kurumları ve bilim insanlarıyla daha yakından etkileşime girmektir. Bilim insanlarımızın küresel ölçekte daha nitelikli yayın yapabilmeleri ve üretkenliklerini arttırabilmeleri için uluslararası saygınlığı olan yabancı meslektaşlarıyla birlikte çalışmalarını sağlayacak kurumsal imkan ve alt yapıları inşa etmeliyiz. Zira uluslararasılaşma aynı zamanda ilimsel üretkenliği geliştirmenin en etkin ve stratejik yollarından biridir. Yükseköğretim kurumlarımızın yurt dışındaki nitelikli üniversiteler ile sonuç alıcı iş birliklerini arttırmaları da bu açıdan önemlidir. Mevcut uygulamada bazı yükseköğretim kurumları dışında yabancı uyruklu öğretim elemanları genellikle yabancı dil öğretimi alanındaki ihtiyacı karşılamak üzere çalıştırıldığı gözlenmektedir. Yabancı dilde eğitim programları olan üniversitelerimiz eğitim ve öğretimin kalitesi ile araştırma kapasitesini geliştirmek için özellikle temel bilimler, mühendislik, sağlık gibi alanlarda araştırmaya, proje üretimine destek olabilecek nitelikte yabancı uyruklu öğretim üyesi istihdamını değerlendirmesi yerinde olacaktır.

Muhterem Cumhurbaşkanım,

Gururla ifade etmek isteriz ki Türk Yükseköğretim sistemi, bugün küresel iddia taşıyan üniversiteleri ve aynı zamanda üstün nitelikli bilim insanlarını içinde barındıran bir konuma ulaşmıştır. İzninizle konuşmamın bu bölümünde sayısal verilerle üniversitelerimizdeki bir kısım bilimsel çalışmaları arz etmek isterim:

2000'li yıllarda Türk bilim dünyası, nitelikli uluslararası yayınlar bakımından 209 ülke arasında 6.985 bilimsel yayın ile 27. sırada iken, 2020'de 62.545 yayın sayısı ile 17. sıraya, gene 2000'deki yayınlarımızın dünya bilimine etkisi 0,76 iken 2020'de 0,86'ya yükselmiştir. Yakın gelecekte, gerek öğretim elemanı başına düşen bilimsel yayın sayısı gerekse toplam bilimsel doküman hacmi bakımından yükseköğretim kurumlarımız daha üst sıralara çıkacaktır.

Bu dönemde Yükseköğretim Kurulu olarak üniversitelerimize yönelik geliştireceğimiz proje ve teşvik mekanizmaları üniversitelerimizin kalite standartlarını, istihdam ilgilerini, akademik performansını ve bilimsel üretkenliklerini esas alacaktır. Üniversite yöneticilerimizden beklentimiz diğer kurumlara nispetle rekabetçi üstünlük oluşturabilecekleri alanlarda kurumlarını bu kriterler vasıtasıyla takip etmeleri ve değerlendirmeleridir. Üreten, nitelikli yayın yapan ve kalite güvencesi sağlayan kurumlarımız inanıyoruz ki pek çok bakımdan küresel ölçekte saygınlıklarını arttıracaktır.

Muhterem Cumhurbaşkanımız,

Ülkemizin dünyada söz sahibi olması, gelişmeleri yönlendiren güçlü bir ülke olması için olağanüstü çalışmalar yürüttünüz. Güçlünün değil haklının yanında olan bir Türkiye dünyadaki mazlum milletlerin sesi oldu. Üniversitelerimiz de iki temel başlıkta bu süreci desteklemeyi kendilerine borç bilmektedirler. İlki geleceğimizin teminatı olan gençleri çağın gereklerine uygun yetkinliklerle donatmak ve yetiştirmektir; ikincisi ise bilim ve teknoloji alanında sahaya yön veren bir ülke olmak adına nitelikli beşeri sermayelerini ve güçlü araştırma kapasitelerini etkin, verimli ve planlı olarak kullanmaktır. Üniversitelerimiz uluslararası bilim dünyasında söz sahibi olacak güç ve niteliktedir. Bu kapasiteyi görünür kılmak için elimizden geleni yapacağımıza emin olabilirsiniz.

Başta zat-ı aliniz olmak üzere hepinizi saygı ile selamlıyorum...

Erol ÖZVAR

YÖK Başkanı

2021-2022 Yükseköğretim Akademik Açılış Töreni

5 Ekim 2021, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi